

mulighed for at få bekræftet i kildematerialet.

Som helhed altså et stimulerende bidrag til den videnskabelige debat i emnet. Dog savner man i høj grad et referat af den efterfølgende diskussion, for det er jo her den virkeligt tværfaglige debat kommer til udtryk. Man kunne også have ønsket sig en litteraturliste samt en lidt bedre introduktion til emnet for udenforstående end det yderst korte forord, der forresten godt kunne have været skrevet på et bedre dansk.

Michael Linton

Torben Kisbye: *Vikingerne i England – sproglige spor*. (Akademisk Forlag, 1982), 160 s., 98,- kr.

»Som klinte blandt hveden« var vikingerne begyndt at føre sig frem i det engelske rige, klager kong Æthelred i et diplom fra 1004, to år efter at man havde gjort et desperat forsøg på at udrydde indvandrerne i en slags Bartolomæusnat. Mellem ofrene var Svend Tveskægs søster Gunhild. Enhver militær overlegenhed blev udmyntet i penge – danegæld. Kong Svend erobrede senere hele England, og hans søn Knud den Store herskede over et nord-søimperium. I 1066 vandt Vilhelm af Normandiet riget, og nogle år senere begyndte han at skrive hele landet i mandtal i den store jorde- og skattebog *Domesday Book*, som indeholder så mange nordiske personnavne, at ca. 70 end ikke er kendt i vore hjemlige kilder. Lektor Torben Kisbye, Engelsk Institut, Århus Universitet, har forfattet den første afhandling på dansk om de sproglige spor efter vikingerne – i visse dele af Storbritannien er stednavnegivningen næsten rent nordisk. Bogen er et indlæg i den videnskabelige debat om indvandringens omfang, hvor to retninger præger forskningen.

De fleste forskere mener, som allerede *Johs. Steenstrup* for 100 år siden, at der har været en vældig nordisk indvandring. Andre hævder, som f.eks. for nylig den engelske forsker *P.H. Sawyer*, at der kun har været tale om en ubetydelig bosættelse. Hvem har ret?

Kisbye indleder med en stort anlagt gennemgang af vikingernes hele ekspansion fra Rusland i øst til Spanien i vest. Derefter behandler han vikingetogterne til England, som de kan udlæses af de skriftlige kilder, og han har her en tendens til at fastslå facts, hvor en historiker nok ville udtrykke sig med lidt større forsigtighed. Udmærket er at han betoner Irlands rolle som basis for indvandringen til England fra vest.

Forfatteren gennemgår derefter med udgangspunkt i faglitteraturen de sproglige levn i samtlige skriftlige kilder og påviser, at der er en mængde nordiske personnavne, slægtsnavne og stednavne (f.eks. med endelsen -thorp, -toft, -thwaite, -garth, -beck, -dale, -holm, -scough, -lith, -keld, -gate) og marknavne, samt at der sågar er spor af nordiske sprogformer i den engelske grammatik. Forfatteren kan også bidrage med synspunkter på administration, udmøntning, lov og ret og de sociale klasser.

I det sidste kapitel »*Danelagens bybyggelsehistorie*« opsummerer Kisbye sine resultater. Hans arbejdshypotese er, at han må regne med en omfattende indvandring i form af fredelig immigration i tiden efter Regnar Lodbrogs store vikingehær i 865. Der må have været kontakt mellem Danelagen og hjemlandet op gennem 900-årene, og der må også have været et tilskud af kvinder fra Norden »uden hvilke den sproglige overlevn frem til ca. 1100 straks bliver vanskeligere at sandsynliggøre. Teorien om sekundære immigrationer er da også noget, der støttes

af de fleste historikere og stednavneforskere i dag«. Dog skal man være klar over, at dette er en teori, som man ikke finder støtte for i det bevarede skriftlige kildemateriale, men muligvis kan arkæologiske udgravninger – især af landsbyer, som man stadigvæk savner – kaste lys over sekundære immigrationer.

Torben Kisbye kan virkelig popularisere sit stof og har med sin afhandling skabt et meget stimulerende bidrag til forskningen.

Michael Linton

Kvinder i middelalderen. Symposieforedrag ved Københavns Universitet. (Den danske historiske forening, København, 1982). 78 s., 50,- kr.

»Dansk kvindeforskning er så ung, at man bør se på, hvilke konkrete oplysninger, der kan trækkes ud af det skriftlige kildemateriale, før man kaster sig ud i omfattende teoridannelser«, konstaterer Thelma Jexlev i sit oplæg om kvinders arbejde og del i produktionen i begyndelsen af nyere tid. Arkivstudier og nye studier af hele det bevarede kildemateriale er også nødvendige for at give de resultater, som kvindeforskningen af i dag søger efter. Nærværende lille hæfte med resumeer af foredrag og skitser til artikler (med udmærkede bibliografier til glæde for kommende forskning) fra et kvindeforskersymposium i København i 1982 er mest at betegne som en inventering af indfaldsvinkler og forskningsprojekter i fremtiden. Eva Trein Nielsen behandler kvindearbejdets art, vilkår og muligheder i perioden 1300-1650. For byernes vedkommende kan hun fastslå, at kvinder grupperer sig omkring de mindre privilegerede er-

hverv, på landet synes kvinderne almindeligvis at have haft de ringeste lejemål, men her var der dog større chance for, at kvindens arbejde skabte en vis respekt. Af 1409 navngivne bønder var kun 15 kvinder, fremgår det af forfatterens analyse af Roskilde Kapitels Jordebog 1568. Ingeborg Andersen skriver om kvindens arbejde i vikingetiden og konstaterer, at kvinden havde arve- og ejendomsret, og at hendes arbejde i hjemmet må have givet en vis status, men kildematerialet er meget spinkelt. Inger Alstedt-Yrild analyserer billeder af kvinder i højmiddelalderens kirkemaleri, Thelma Jexlev konkluderer i ovenfor citerede artikel, at kvinderne både med hensyn til lønninger og deres indehavende gårdes beskaffenhed har været »nogenlunde ligestillede med mændene«. Antropologen Susan Reynolds Whyte analyserer, hvordan kvindens arbejde påvirker hendes samfundsposition, arbejdsdelingen mellem kønnene og seksualfunktionen, samt fremhæver, hvor vigtigt det er at forstå hver epokes sociale, kulturelle og historiske kontekst. Lise Præstgaard Andersen præsenterer sin bog: »Skjoldmøer – en kvindemyte« og fremlægger den hypotese, at skjoldmøtypen forandrer sig middelalderen igennem, og opfordrer historikerne til at gå ind i debatten om årsagerne til dette. Inger Margrethe Jensen behandler landskabslovene som kilde til kvindens stilling, en undersøgelse man må håbe på, at hun går videre med. Dette gælder også Lone Fatums engagerede indlæg om kvinden i 1500-tallet, som på inciterende måde og med virkelig indlevelse i datidens forhold lægger op til en undersøgelse af kvindens sociale vilkår. Som helhed er oplæggene et godt udtryk for dagens kvindeforskning, og man ønsker, at forfatterne med disse kan inspirere og inspireres til fortsat forskning. Men hvorfor får